

Vesnice v raném středověku

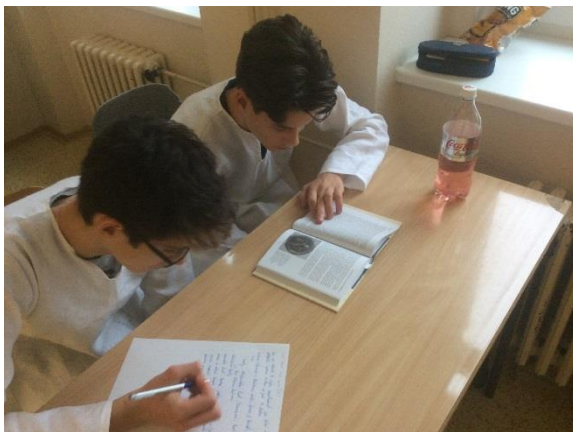
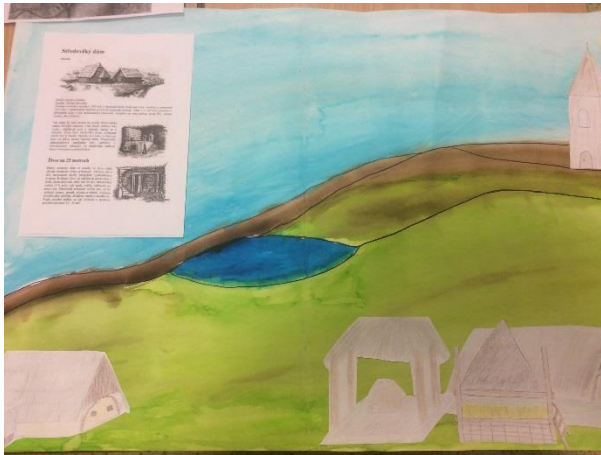
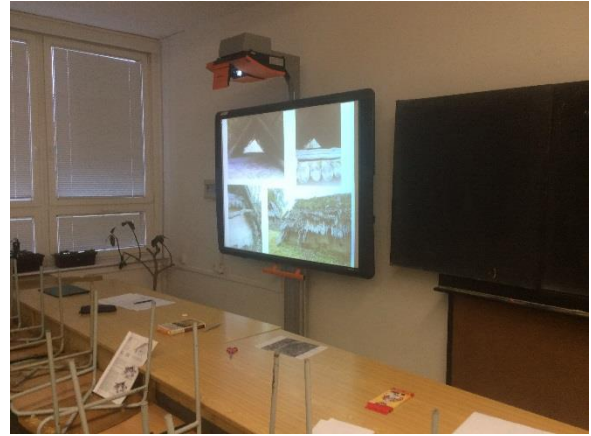
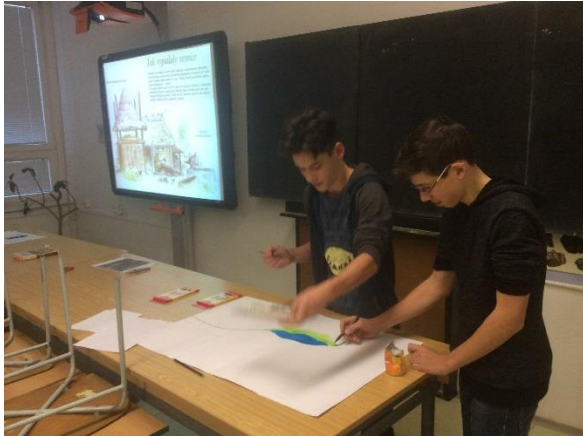
Při povídání o středověké vesnici jsme se inspirovali podzimní procházkou ve skanzenu Villa Nova u Uhřetěvsi (<http://www.villanova.cz>). Vznikla tady totiž raně-středověká vesnice, kde můžeme vidět středověké domy, hospodářská stavení i polozemnice. Z nafocených materiálů pořízených během podzimních prázdnin jsme sestavili procházku po takové vesnici s detailními náhledy do jednotlivých usedlostí.

Nabízela se ovšem otázka, jak to bylo u nás? Humpolec byl dle tradice založen lokátorem Gumpoldem, zřejmě z Řádu německých rytířů. Došlo k tomu přibližně na počátku 13. století. První písemnou zmínku máme z roku 1233. Není divu. Středověké Čechy byly z větší části pokryté lesy (a tím nemyslíme lesy, které známe dnes, ale neprostupné hvozdy). Osídlení bylo původně u řek v nížinách, navazovalo na osídlení pravěké. Kolonizace Českomoravské vysočiny probíhala až později. Náš kraj začal kolonizovat želivský klášter, který byl založen roku 1139 benediktýny. O deset let později je vystřídán řád premonstrátů. Postupně začala kolonizace krajiny a zakládání vesnic. Oblast budoucího města Humpolce se této kolonizace netýkala, protože si tento majetek ponechával ve vlastnictví král. Zřejmě kvůli těžbě zlata. Založení města bylo tedy svěřeno někdy po roce 1204 Řádu německých rytířů.

I když počátek 13. století spadá do vrcholného středověku, můžeme předpokládat, že založená vesnice se podobala takovému raně-středověkému osídlení. Kde ale hledat centrum budoucího města? Nejstarší humpolecká část je oblast kolem kostela. Tedy Horní a Dolní náměstí. O kostelu svatého Mikuláše (někdy také pouze o kapli) se mluví již v prvních písemných pramenech. Kolem kostela se rozkládal do 18. století hřbitov (později místo něho vznikla zástavba domů). Vedle kostela byl v pozdějších letech rozsáhlý panský dvůr, který byl po požáru v roce 1763 přesunut k Podhradskému rybníku (dnes podle této stavby nese rybník název Dvorský). Předpokládá se, že nejstarší část humpolecké zástavby bychom hledali u dnešního Panského domu. Podle I. vojenského mapování se v Humpolci 18. století nacházelo množství rybníků. Jeden je zakreslen i v prostoru svažitého Dolního náměstí, kde později stála kašna.

Pro zachycení nejstarší fiktivní podoby Humpolce jsme tedy pracovali s touto městskou částí. Studenti nakreslili charakter krajiny, do níž jsme dolepovali různé typologické varianty stavení a hospodářských staveb, s kterými jsme se seznámili. Při dnu otevřených dveří našeho gymnázia jsme vyzvali také návštěvníky, aby podle návodu nakreslili a nalepili svůj vytvořený domek do naší kresby. Návštěvníci si při této příležitosti mohli prohlédnout naše experimenty a výstupy projektů historického kroužku. Studenti 4.0 zas zpracovávali články z knih o každodennosti na raně-středověké vesnici.

A z jakých knih jsme své poznatky o životě na středověké vesnici čerpali? Zejména ze sborníků *Člověk českého středověku* (Nodl, Šmahel), *Jeden den ve středověku* (Nodl, Sommer), z příručky *Dějiny hmotné kultury*, z knih *Legenda o Ostojovi* (Smetánka), *Jídlo a pití v pravěku a středověku* (Beranová) či *Zapomenutá řemesla* (Janotka, Linhart).